

Іванова В.Л.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ОРІЄНТАЦІЯ – НАЙВАЖЛИВІШИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА

Розглянута роль і місце художньо-творчої орієнтації, методи навчання, педагогічні напрями, що сприяють ефективному процесу формування художньо-творчої орієнтації майбутніх педагогів-музикантів.

Постановка проблеми. Життя в епоху науково-технічного прогресу стає все різноманітніше і складніше. І воно вимагає від людини не шаблонних, звичних дій, а рухливості, гнучкості мислення, швидкої орієнтації і адаптації до нових умов, творчого підходу до вирішення проблем. Якщо врахувати той факт, що частка розумової праці майже у всіх професіях постійно росте, а все більша частина виконавської діяльності перекладається на машини, то стає очевидним, що творчі здібності людини слід визнати найістотнішою частиною його інтелекту і завдання їх розвитку - однією з найважливіших завдань у вихованні сучасної людини. Адже всі культурні цінності накопичені людством є результатом творчої діяльності людей. І те, на скільки просунеться вперед людське суспільство в майбутньому, буде визначатися творчим потенціалом підростаючого покоління.

Аналіз досліджень. Педагогічні дослідження, пов'язані з формуванням і розвитком особистості відображені у працях С.Архангельського, Ю.Бабанського, Є.Бондаревської, Т.Комарової, В.Сластеніна, В.Щербакова [2; 13;17].

Про місце художньо-творчої діяльності у всебічному естетичному розвитку майбутніх педагогів писали багато психологів, а саме А.Макаренко, В.Сухомлинський, С.Шацький, В.Шадріков, В.Кузін.

Багато закордонних психологів працювали над теорією творчості: С.Грузенберг, Дж.Гілфорд, Е.Торрес, А.Маслоу, К.Роджерс. деякі вчені вивчали етапи, фази, стадії творчого процесу і класифікували їх.

Нині проблема розвитку художньо-творчої орієнтації у майбутніх педагогів-музикантів недостатньо розкрита в психолого-педагогічних дослідженнях. Аналіз наукових досліджень, публікацій, літератури, пов'язаних з проблемою розвитку художньо-творчих орієнтацій навів на висновок про те, що особистісний розвиток майбутніх музикантів як суб'єктів освітнього процесу у вищих навчальних закладах більш успішно відбувається у випадку вільного, активного саморозвитку: людина одночасно стає продуктом і творцем свого середовища, яка розвиває не тільки його фізичну життєву основу, але і робить можливим інтелектуально-духовний, моральний, соціальний розвиток.

Використання на заняттях творів народної художньої творчості, які відображають історію, побут, характер і світогляд народу, володіють колосальним потенціалом, розвиває, виховує та розширює світогляд майбутнього педагога-музиканта. Знайомство з народним мистецтвом формує образні художні уявлення, виховує художній смак, веде до розвитку творчих здібностей, збагачує їх духовно, флотує моральні, патріотичні почуття і багато інші позитивних якостей особистості.

Людина з творчими здібностями – активна, допитлива. Вона здатна бачити незвичайне, прекрасне там, де інші це не бачать, вона здатна приймати свої самостійні рішення, які не від кого не залежать, у неї свій погляд на красу, і вона здатна створити щось нове, оригінальне. Тут потрібні особливі якості розуму, такі як спостережливість, вміння спів ставляти все те, що в сукупності і складає творчі здібності, виявляти і аналізувати, комбінувати і моделювати, знаходити зв'язки і закономірності.

Розвиток художньо-творчих здібностей позитивно діє на психічні та розумові процеси, спонукає до самопізнання і самовираження, формує здібності до творчості, імпровізації і експериментуванню, позитивно впливає на професійну підготовку майбутніх педагогів-музикантів, а також стає невід'ємною частиною особистості, її культурно-моральної цінністю. Тому так актуальна задача пошуку найбільш ефективних шляхів розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів, питання про роль художньої творчості в процесі їх формування.

Творчість за своєю природою ґрунтується на бажанні зробити щось, що до тебе ще ніким не було зроблено, або хоча те, що до тебе існувало, зробити по-новому, по-своєму, краще. Інакше кажучи, творче начало в людині – це завжди прагнення вперед, до кращого, до прогресу, до досконалості. За свою здатність розвивати у майбутніх вчителів-музикантів творчий підхід у вирішенні завдань художньо-творчі здібності займають, безумовно, перше місце серед всіх різноманітних елементів, що складають складну систему виховання у вищих навчальних мистецьких закладах.

Процес особистісного розвитку майбутніх педагогів-музикантів, як суб'єктів освітнього процесу вищих навчальних мистецьких закладів, сприймається кожною людиною індивідуально, в залежності від його актуальних і потенційних здібностей, психологічних особливостей, рівня розвитку мислення, соціальних установок, мотивів, досвіду [4, с.161-167].

Він залежить від ступеню індивідуальності цього процесу, реалізації особистісного розвитку. Майбутні педагоги-музиканти, володіючи своїм власним суб'єктивним досвідом, прагнуть використовувати його в конкретних ситуаціях. Зміст цього досвіду різниться у майбутніх педагогів-музикантів за способом самореалізації (активно самостійний, неактивно самостійний; пасивно самостійний; негативно самостійний; негативно пасивний); за результатами досягнень (відповідає поставленій меті, не відповідає поставленій меті); з установки (на благо іншим; проти блага собі, іншим).

Розвиток майбутніх педагогів-музикантів залежить від їх креативності як інтегрально стійкій характеристиці особистості, що визначає її здатність до творчості, прийняттю нового; нестандартного творчого мислення, генерування оригінальних і корисних ідей [1]. Основна мета креативного освітнього середовища – розвивати в

людині творця на основі реалізації творчого потенціалу. Креативно освітнє середовище не тільки надає можливість кожному суб'єкту на кожному освітньому рівні розвивати вихідний творчий потенціал, а й розвиває потребу в само актуалізації, творчому саморозвитку, досягненні поставленої мети.

Отже, сучасний студент розвивається у вищому навчальному мистецькому закладі в тому випадку, якщо створені умови, що сприяють його інтелектуальному, творчому, професійному росту та розвитку, коли затребується і розвивається суб'єктна позиція, що забезпечує активне розуміння світу і себе в цьому світі. Такі умови створюють пізнання, спілкування, діяльність, забезпечують максимальну ступінь індивідуалізації навчання й особистісного розвитку на основі широкого використання дидактичних, комунікативних, особистісно розвивальних технологій, методик і практик.

Якщо розглядати художньо-творчі здібності, то вони мають велике практичне значення для майбутніх педагогів-музикантів для подальшої професійної діяльності студента, тому що дає можливість використовувати графічний запис і наочний метод пояснення при передачі своїх думок, розвиває чіткість і повноту зорових уявлень, необхідних при конструюванні та проектування, вчить більш тонко розрізняти кольори і форми.

Творчий процес народжує живу фантазію, живу уяву. Тому для найважливіших художніх здібностей слід віднести уяву. При цьому уява, як психічна якість людини, є тим самим підлеглим моментом «особливого цілісного відносини художника до дійсності». У естетичному переживанні «людина сприймає зовнішній вигляд предметів і явищ як безпосереднє вираження їх не утилітарної цінності і близької до його внутрішнього життя» [6].

Значення функції творчої уяви в психічному розвитку велике. Проте фантазія, як і будь-яка форма психічного відображення, повинна мати позитивний напрям розвитку. Вона має сприяти кращому пізнанню навколишнього світу, само розкриття і самовдосконалення особистості.

Поряд з уявою творчість включає в себе особливий вид мислення. Формування та розвиток художньо-образного мислення важливе для розвитку художньо-творчих здібностей. Образне мислення є стержнем в педагогічній діяльності. Професійні якості майбутніх педагогів-музикантів складаються на основі органічного поєднання багатьох компонентів: розвитку теоретичних знань і умінь, а також практичних навиків, вміння творчого підходу до поставленого завдання через осягнення його сенсу, змісту і подальшого втілення цього змісту в конкретному виробі.

Процеси пам'яті та сприйняття також набувають своєрідну вибірковість, векторну спрямованість. Вони служать специфічними засобами для фіксації і збору матеріалу для роботи уяви, а саме, враженість дійсності, ознак предметів, події, звучання, слова, кольору всього того, що допоможе у створенні музичного виразного образу.

Здатність образно мислити, запам'ятовувати, підмічати в навколишній дійсності найбільш характерне, типове, є художньо-творчими здібностями. Вони звернені до внутрішнього світу людини і до його взаємин з навколишнім світом, служать

духовному, естетичному, загальнокультурному розвитку майбутнього педагога-музиканта, що сприяє досягненню професійно значущих цілей.

Художньо-творчі здібності є системи утворенням, кожен компонент якого взаємопов'язаний з іншими і, разом з тим, є самостійною характеристикою, що виконує свої функції.

Значне місце в розвитку художньо-творчих здібностей в системі професійної освіти займають такі методи навчання:

– інформаційно-рецептивний – направлений на розвиток творчого сприйняття та розуміння предметів народного музичного мистецтва;

– репродуктивний – відтворена репродукція як засіб повторення готових зразків народного мистецтва;

– частково-пошуковий – спрямований на формування необхідних знань, умінь і навичок, що забезпечують високий рівень розвитку художньо-творчих здібностей, на формування особистого стилю розумової діяльності, дослідницької активності, самостійності, і полягає в підготовці і застосуванні проблемних ситуацій, творчих завдань;

– дослідницький – розвиває творчі вміння та навички; формує творче професійно-орієнтоване мислення;

– асоціативний – застосовується для розвитку зв'язку між художнім, образно-асоціативним і логічним мисленням, тобто між роботою правого і лівого півкуль, які підтверджують чи спростовують роботу творчої уяви і образно-асоціативного мислення;

– порівняння та узагальнення – сприяє порівнянню та узагальненню різних зразків моделей або малюнків;

– метод емоційного сприйняття – сприяє формуванню цілісного образу, на підставі узагальнення сприйняття, будується художньо-творча діяльність;

– методи проектування – націлені на створення об'єктивно і суб'єктивно нового продукту. Діяльність студентів при використанні цього методу розрахована на розвиток творчого мислення, творчих здібностей в основі якого лежить особистий досвід;

– евристичні методи – сприяють розвитку творчої фантазії та уяви, знаходженню нових шляхів рішення під час розв'язання творчих завдань.

Таким чином, художньо-творча орієнтація є одним із найважливіших чинників, які активно формують та розвивають особистість майбутнього педагога-музиканта. Головною умовою є розвиток індивідуальних здібностей і якостей особистості, що ведуть до цілісності її самовираження та розвитку. Вивчення закономірностей розвитку художньо-творчих здібностей має велике значення та безпосереднє відношення до якості підготовки майбутніх педагогів-музикантів, а отже займає актуальне місце в їх професійній підготовці.

Список використаних джерел:

1. Крутецкий В.А. Проблема способностей в психологи / В. А. Крутецкий. – Москва : Знание, 1971. – 109 с.

2. Кузин В. С. Основы обучения музыкальному искусству в школе: пособие для учителей. 2-е изд., доп. и перераб. / В.С. Кузин. – М.: Просвещение, 1999. – 234 с.
3. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці / під ред. О.М Коберника. – Науковий світ, 2005. – 92 с.
4. Педагогика и психология высшей школы: учеб. пособие / под ред. М. В. Буланова-Топоркова. – Ростов-н/Д.: Феникс, 2002. – 660 с.
5. Ростовцев Н. Н. Развитие творческих способностей на занятиях музыкой / Н. Н. Ростовцев, А. В. Терентьев. – М.: Просвещение, 1987. – 176 с.
6. Слостенин В. А. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов / под ред. В. А. Слостенина. – Москва : Академия, 2002. – 576 с.

Гриненко С.М.,

викладач кафедри музичного мистецтва
ВП «Миколаївська філія Київського
національного університету культури і
мистецтв», старший викладач циклової комісії
народного інструментального мистецтва
Миколаївського фахового коледжу культури і
мистецтв, м. Миколаїв

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНО-ВИКОНАВСЬКІ ВИМІРИ ТВОРЧОСТІ КОЛЕКТИВУ «CLASSIC GUITAR»

Гітара є інструментом, який можна широко використовувати у виконавській практиці у сольному, ансамблевому та оркестровому звучанні.

Сфера камерно-ансамблевого музикування за участю гітари залишається мало вивченою. Самобутнім явищем є суто гітарні колективи, які дозволяють створити цікаві фонічні поєднання.

В українському мистецькому просторі наразі існує лише декілька гітарних ансамблів. Освітні осередки, при яких виникли подібні колективи, знаходяться у Києві, Миколаєві та Харкові. Поява однорідних гітарних складів в українському мистецькому просторі ініціювалась, виходячи з двох завдань. Одне з них було навчальним, адже чимало гітарних колективів виникло завдяки ансамблевій практиці в закладах освіти мистецького спрямування. Інша ж причина створення гітарних ансамблів була обумовлена намаганням інтегруватися в європейський культурно-мистецький простір. Адже з початку ХХ століття в Європі вже функціонували гітарні дуети, тріо та квартети, що займали стійку нішу в гітарному мистецтві сучасності.

Ансамбль «Classic Guitar» було створено у 1995 році у Миколаївському коледжі культури і мистецтв (м. Миколаїв, Україна) Вікторією Сологуб, яка і дотепер є художнім керівником колективу.